

3. Obyvatelstvo

V Olomouckém kraji mělo k 26. 3. 2021 obvyklý pobyt 619 788 osob, tj. 5,9 % z populace České republiky. Tímto počtem se kraj zařadil na pozici 7. nejlidnatějšího mezi 14 krajů. Rozmístění obvykle bydlícího obyvatelstva odráželo územní specifika Olomouckého kraje. V souladu s Českou republikou (bez vlivu Prahy) žilo nejvíce osob ve městech s 20 až 50 tis. obyvateli. Nejméně osob naopak bydlelo v nejmenších obcích do 199 obyvatel. V další analogii s republikou bylo v Olomouckém kraji možné sledovat obdobnou soustředěnost populace do obcí s 1 až 5 tis. obyvateli a měst nad 20 tis. obyvatel. V těchto velikostních skupinách obcí a měst žily jak v Olomouckém kraji, tak v České republice necelé dvě třetiny obvykle bydlícího obyvatelstva. Nejzásadnější odchylky mezi krajem a republikou způsobila odlišnost v sídelní struktuře. Nulový podíl populace ve městech s 50 až 100 tis. obyvateli souvisel s absencí měst této velikosti na území kraje. A naopak pod relativně vyšší zastoupení obyvatel v obcích s 1 až 2 tis. obyvateli se podepsala vyšší četnost těchto obcí v Olomouckém kraji. Oproti předchozímu censu v roce 2011 klesl počet obvykle bydlícího obyvatelstva v kraji o 8,6 tis. osob.

Celkem 38,3 % obyvatel Olomouckého kraje žilo ke dni Sčítání 2021 v okrese Olomouc (237,3 tis. osob). S výrazným odstupem následovala trojice okresů Přerov (124,1 tis. osob, tj. 20,0 %), Šumperk (116,5 tis. osob, tj. 18,8 %) a Prostějov (106,4 tis. osob, tj. 17,2 %). Nejméně obvykle bydlícího obyvatelstva měl okres Jeseník (35,5 tis. osob, tj. 5,7 %). V detailnějším pohledu žilo nejvíce obyvatel ve správním obvodu obce s rozšířenou působností (ORP) Olomouc (169,4 tis. osob), který byl 5. nejlidnatějším mezi 206 správními obvody ORP v České republice. V dalším pořadí se umístily správní obvody ORP Prostějov (96,2 tis. osob) a Přerov (76,6 tis. osob). Na opačném pólu pořadí se seřadily správní obvody ORP Konice (10,1 tis. osob), Lipník nad Bečvou (14,5 tis. osob) a Mohelnice (18,3 tis. osob). Z pohledu 402 obcí Olomouckého kraje bydlelo nejvíce obyvatel ve statutárních městech Olomouc (106 063 osob), Prostějov (43 666 osob) a Přerov (41 019 osob). Nejméně obyvatel měla trojice obcí Šléglov (26 osob), Janoušov (37 osob) a Mutkov (48 osob).

Podle obvyklého pobytu žilo v Olomouckém kraji 303 895 mužů (tj. 49,0 %) **a 315 893 žen** (tj. 51,0 %). Navzdory nízkým rozdílům mezi jednotlivými krajů byl podíl žen v Olomouckém kraji třetí nejvyšší v České republice. Společným rysem genderového složení populace bylo, že s rostoucí velikostí sídel zastoupení žen spíše mírně rostlo. Početní převaha mužů tak charakterizovala pouze kategorii obcí do 1 tis. obyvatel. Naopak v populaci větších obcí již převládaly ženy. Zcela nejvyšší podíl žen, a to 52,3 %, byl ve městech nad 20 tis. obyvatel, tj. v Olomouci, Prostějově, Přerově a Šumperku. Jestliže rozdíly mezi 5 okresy byly téměř zanedbatelné a mezi 13 správními obvody ORP velmi malé, na úrovni obcí byla rozmanitost značná. V populaci 205 obcí početně převládali muži, naopak pro 185 obcí platila převaha žen. Genderová rovnováha nastala v 11 obcích a ve vojenském újezdu Libavá neměl obvyklý pobyt nikdo. Nejvyšší podíl mužů v Olomouckém kraji měla obec Mírov (77,0 %), ve které sídlí věznice. Naopak nejvyšší zastoupení žen bylo charakteristické pro obec Radkova Lhota (65,5 %), kde má sídlo domov pro seniory a domov se zvláštním režimem s početní převahou žen.

3.1 Věková struktura


Podle věkového složení obyvatel žilo v Olomouckém kraji 98 164 dětí ve věku do 14 let (tj. 15,8 %), **388 906 osob ve věku 15 až 64 let** (tj. 62,7 %) **a 132 718 seniorů ve věku 65 a více let** (tj. 21,4 %). Ačkoliv počet i podíl dětí ve věku do 14 let se oproti Sčítání 2011 zvýšil (o 7,8 tis., resp. o 1,5 p. b.), jejich zastoupení kleslo pod republikový průměr (16,1 %). Nejvyšší podíl dětí charakterizoval v kraji kategorii obcí s 500 až 2 tis. obyvateli (16,7 %). V územním detailu jich žilo relativně nejvíce v okrese Olomouc (16,4 %) a ve správních obvodech ORP Olomouc (16,5 %), Zábřeh (16,4 %) a Litovel (16,3 %). Relativně nejméně dětí charakterizovalo populaci okresu Jeseník (14,6 %) a správních obvodů ORP Konice (14,6 %), Jeseník (14,6 %) a Přerov (14,9 %). Mezi obcemi Olomouckého kraje náležely mezní hodnoty obcím Dubčany (25,7 %) a Radkova Lhota (4,3 %). V případě obcí s alespoň 1 tis. obyvatel žilo relativně nejvíce dětí v Hlušovicích (25,5 %), Velkém Týnci (20,9 %), Olšanech u Prostějova (20,5 %) a Vrbátkách (20,5 %). V porovnání měst s 10 tis. a více obyvateli příslušela nejvyšší hodnota krajskému městu Olomouci (15,8 %).



Děti v obcích a správních obvodech ORP Olomouckého kraje

Sídlo SO ORP podle počtu obyvatel

- 100 000 a více
- 50 000–99 999
- 20 000–49 999
- 10 000–19 999
- 5 000–9 999
- Méně než 5 000

 Vojenský újezd Libavá

Hodnota kraje: 15,8 %

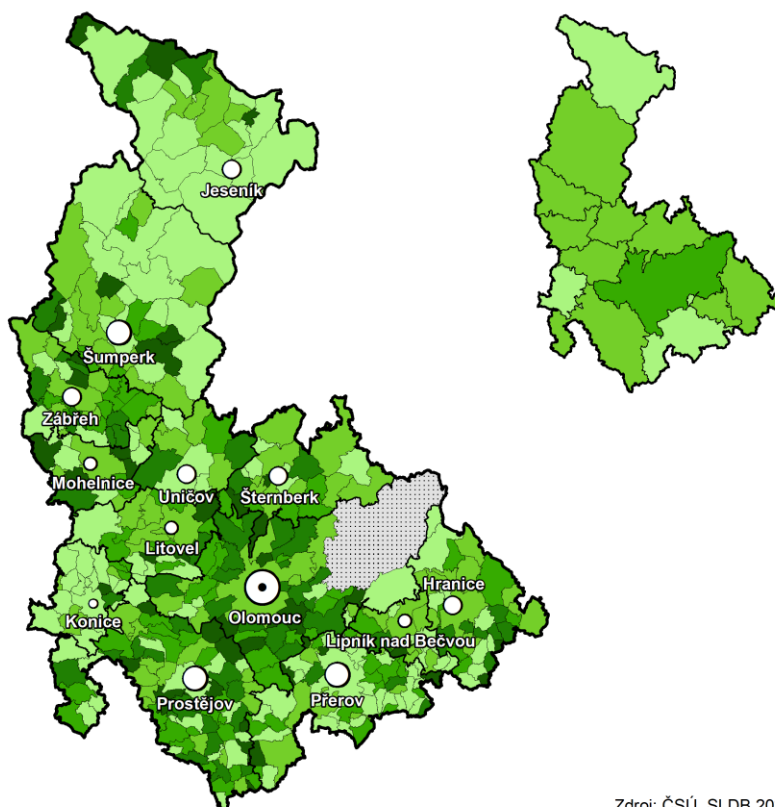
Minimální hodnota:
obec – Radkova Lhota, SO ORP Přerov (4,3 %)
SO ORP – Konice (14,6 %)

Maximální hodnota:
obec – Dubčany, SO ORP Litovel (25,7 %)
SO ORP – Olomouc (16,5 %)

Podíl obyvatel ve věku 0–14 let na celkovém počtu obyvatel (%)



15,0 16,5 18,0 19,5



Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

Zatímco počet a podíl dětí v krajské populaci se mezi posledními dvěma sčítáními v letech 2011 a 2021 zvýšil, v případě produktivní populace osob ve věku 15 až 64 let zaznamenal pokles (o 45,7 tis., resp. o 6,4 p. b.). Průměrné zastoupení produktivní populace v České republice (63,5 %) bylo podle velikostních skupin obcí Olomouckého kraje překonáno pouze v krajském městě Olomouci (64,5 %) a v nejmenší kategorii obcí do 200 obyvatel (64,0 %). Z pohledu menších územních jednotek náležely nejvyšší hodnoty okresu Olomouc (63,6 %) a správním obvodům ORP Mohelnice (64,3 %), Olomouc (64,0 %) a Lipník nad Bečvou (63,7 %). Na opačném pólu pořadí se umístil okres Jeseník (61,6 %) a správní obvody ORP Konice (61,1 %), Šumperk (61,3 %) a Zábřeh (61,3 %). Porovnáním 402 obcí příslušel nejvyšší podíl produktivní populace obci Mírov (86,2 %). Nejnižší podíl náležel obci Radkova Lhota (27,4 %). V případě obcí s alespoň 1 tis. obyvatel bylo relativně nejvyšší zastoupení produktivní populace v Úsově (66,7 %), Bělotině (65,9 %) a Hněvotině (65,4 %). Srovnáním měst s 10 tis. a více obyvateli náležela nejvyšší hodnota krajskému městu Olomouci (64,5 %).

Tab. 3.1.1 Obyvatelstvo podle věku a okresů

Kraj, okresy	Obyvatelstvo celkem	v tom ve věku (%)								
		0–4	5–14	15–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75 a více
Olomoucký kraj	619 788	5,2	10,6	9,2	11,5	14,3	14,9	12,7	12,8	8,6
Jeseník	35 471	4,7	9,9	9,3	10,2	13,0	15,1	14,0	15,5	8,4
Olomouc	237 291	5,5	10,8	9,3	12,6	15,1	14,5	12,1	11,9	8,1
Prostějov	106 358	5,1	10,9	9,2	10,9	14,8	14,9	12,7	12,7	8,8
Přerov	124 129	5,0	10,2	9,2	10,9	13,6	15,6	13,4	12,8	9,4
Šumperk	116 539	5,1	10,6	9,2	10,9	13,6	15,2	12,9	13,9	8,7

Mezi censy v letech 2011 a 2021 se výrazně zvýšil počet a podíl seniorů ve věku 65 a více let (o 31,1 tis., resp. o 5,2 p. b.). Republikový podíl seniorů v populaci (20,4 %) nebyl podle velikostních skupin obcí Olomouckého kraje překonán pouze v Olomouci (19,7 %) a v kategorii obcí s 500 až 1 tis. obyvatel (19,8 %). Průměrně nejvyšší byl ve skupině měst s 10 tis. až 50 tis. obyvateli (23,5 %). V Olomouckém kraji jich žilo

relativně nejvíce v okrese Jeseník (23,8 %) a ve správních obvodech ORP Konice (24,4 %), Jeseník (23,8 %) a Šumperk (23,3 %). Relativně nejméně seniorů bylo v populaci okresu Olomouc (20,0 %) a správních obvodů ORP Olomouc (19,5 %), Lipník nad Bečvou (20,2 %) a Mohelnice (20,4 %). Z pohledu obcí náležely mezní hodnoty obcím Radkova Lhota (68,3 %) a Mírov (8,4 %). V případě obcí s alespoň 1 tis. obyvatel žilo relativně nejvíce seniorů v Loučné nad Desnou (31,0 %), Sobotíně (27,9 %) a Velkých Losinách (27,4 %). V porovnání měst s 10 tis. a více obyvateli příslušela nejvyšší hodnota městu Jeseníku (25,6 %).

Tab. 3.1.2 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Kraj, SO ORP	Obyvatelstvo celkem	z toho ženy (%)	Z celku podle věku (%)			Index stáří ¹⁾	Průměrný věk (roky)	
			0–14	15–64	65 a více		muži	ženy
Olomoucký kraj	619 788	51,0	15,8	62,7	21,4	135,2	41,7	44,8
Hranice	32 975	50,7	15,6	63,5	20,9	134,2	41,7	44,8
Jeseník	35 471	50,7	14,6	61,6	23,8	163,2	43,3	46,3
Konice	10 142	49,9	14,6	61,1	24,4	167,2	43,6	46,8
Lipník nad Bečvou	14 544	50,4	16,1	63,7	20,2	125,7	41,6	44,6
Litovel	23 020	50,5	16,3	62,2	21,5	132,1	42,0	44,6
Mohelnice	18 313	49,1	15,3	64,3	20,4	133,0	41,3	44,8
Olomouc	169 377	51,4	16,5	64,0	19,5	118,0	40,5	43,4
Prostějov	96 216	51,1	16,2	62,6	21,2	131,3	41,6	44,7
Přerov	76 610	51,1	14,9	62,1	23,1	155,1	42,9	46,4
Šternberk	23 295	50,7	16,1	62,5	21,4	132,5	41,7	44,6
Šumperk	66 016	50,9	15,4	61,3	23,3	151,7	42,6	45,9
Uničov	21 599	50,6	15,4	63,2	21,3	138,3	41,9	45,2
Zábřeh	32 210	51,0	16,4	61,3	22,3	135,6	42,1	44,9

¹⁾ počet osob ve věku 65 let a více na 100 dětí ve věku 0–14 let

Na 100 dětí ve věku 0 až 14 let připadalo ke dni Sčítání 2021 celkem 135,2 seniorů ve věku 65 a více let. Takto definovaný index stáří byl v Olomouckém kraji 4. nejvyšší mezi 14 kraji. Republikový průměr (127,0) překonaly čtyři z pěti okresů v kraji, tj. okresy Jeseník (163,2), Přerov (145,8), Šumperk (144,1) a Prostějov (134,4). Nejnižší index stáří charakterizoval okres Olomouc (122,5). Z pohledu správních obvodů ORP byla disparita ve věkové skladbě ještě výraznější. Nejvyšší index stáří byl na Konicku (167,2), Jesenícku (163,2) a Přerovsku (155,1). Nejnižší index stáří byl zjištěn v populaci správních obvodů ORP Olomouc (118,0), Lipník nad Bečvou (125,7) a Prostějov (131,3). V případě 19 obcí Olomouckého kraje byla početní převaha seniorů nad dětmi více než dvojnásobná. Z těchto obcí byly populačně největšími Velké Losiny (s indexem stáří 206,4) a Loučná nad Desnou (263,0). Naopak v 73 obcích žilo více dětí než seniorů. Populačně největšími byly z těchto obcí Nový Malín (s indexem stáří 77,1), Velký Týnec (74,4), Dolany (91,4) a Bělkovice-Lašřany (95,6). V šesti obcích byl počet dětí a seniorů vyrovnaný (Lipina, Podolí, Srbce, Špičky, Turovice a Vernířovice). Minimální a maximální hodnota indexu stáří náležela obcím Hlušovice (49,6) a Radkova Lhota (1 600,0).

Tab. 3.1.3 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a okresů

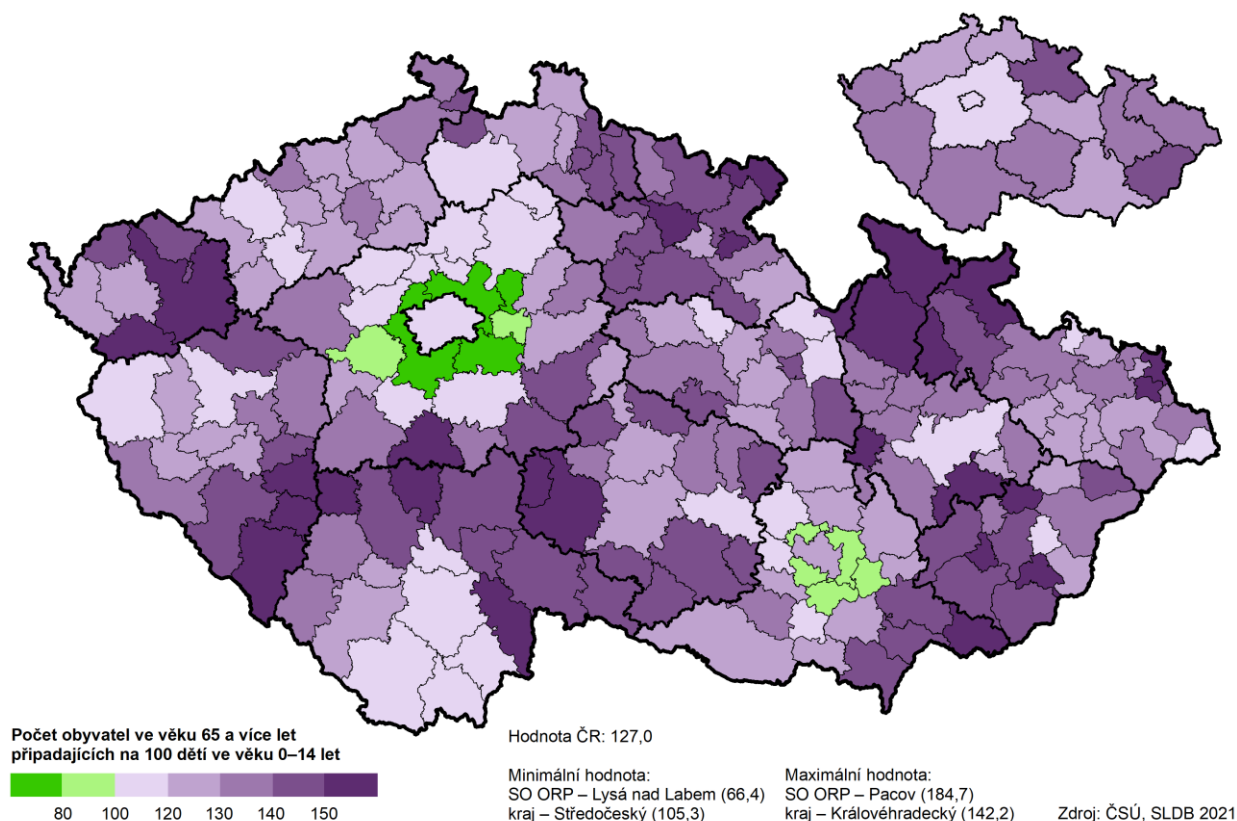
Kraj, okresy	Muži	v tom podle věku (%)			Ženy	v tom podle věku (%)		
		0–14	15–64	65 a více		0–14	15–64	65 a více
Olomoucký kraj	303 895	16,5	65,3	18,2	315 893	15,2	60,3	24,5
Jeseník	17 494	15,0	64,7	20,3	17 977	14,2	58,5	27,3
Olomouc	115 846	17,1	65,9	17,0	121 445	15,7	61,4	22,9
Prostějov	52 153	16,6	65,2	18,2	54 205	15,4	59,9	24,7
Přerov	60 897	16,0	65,2	18,8	63 232	14,4	60,1	25,4
Šumperk	57 505	16,2	64,6	19,2	59 034	15,2	59,0	25,8

Ke dni Sčítání 2021 dosáhl průměrný věk obyvatel Olomouckého kraje 43,3 let. V případě mužů (41,7 let) byl o 3,1 let nižší než v případě žen (44,8 let). Průměrně nejstarší byla populace okresu Jeseník (44,8 let)



a správních obvodů ORP Konice (45,2 let), Jeseník (44,8 let) a Přerov (44,7 let). Nejnižší průměrný věk příslušel lidem z okresu Olomouc (42,4 let) a správních obvodů ORP Olomouc (42,0 let), Mohelnice (43,0 let) a Lipník nad Bečvou (43,1 let). Z pohledu menších územních jednotek náležely nejvyšší hodnoty obcím Radkova Lhota (69,3 let), Komárov (52,8 let) a Kobylá nad Vidnavkou (52,0 let). Nejnižší průměrný věk obyvatel charakterizoval obce Hlušovice (36,3 let), Dubčany (36,6 let) a Bílá Voda (37,4 let). Mezi městy s alespoň 10 tis. obyvateli příslušely mezní hodnoty městům Jeseník (45,6 let) a Olomouc (42,0 let). Muži byli v průměru mladší ve všech okresech i ve všech správních obvodech ORP Olomouckého kraje. Opačný jev nastal ve 47 obcích.

Index stáří ve správních obvodech ORP a krajích



3.2 Rodinný stav

Ve struktuře dospělé populace starší 15 let převládali podle výsledků Sčítání 2021 ženatí muži a vdané ženy. Jejich počet a podíl se však v porovnání s předchozím censem snížil, a to zejména na úkor rozvedených a částečně i svobodných. **Ke dni Sčítání 2021 žilo v Olomouckém kraji 253 777 mužů ve věku 15 a více let, mezi kterými bylo 120,2 tis. ženatých, 92,6 tis. svobodných, 32,1 tis. rozvedených a 7,8 tis. ovdovělých.** Podíl ženatých v dospělé mužské populaci (ze zjištěných hodnot) se mezi roky 2011 a 2021 snížil z 52,1 % na 47,5 %. Podle pětiletých věkových skupin se jejich zastoupení postupně zvyšovalo od kategorie 15–19letých, ve které byli pouze 3 ženatí muži s podílem 0,02 %, po generaci 75–79 letých, ve které podíl ženatých mužů dosáhl 74,9 %. Nadpoloviční převaha ženatých charakterizovala pětileté věkové skupiny mužů od kategorie 45–49 let do kategorie 85–89 let.

Podíl svobodných mužů v dospělé populaci Olomouckého kraje se mezi roky 2011 a 2021 naopak zvýšil, a to z 34,6 % na 36,6 %. Jejich zastoupení se snižovalo od věkové skupiny 15–19 letých, ve které byli téměř všichni muži svobodní (99,98 %), až po generaci 85–89 letých, ve které činil podíl svobodných mužů 1,0 %. Nadpoloviční převaha svobodných charakterizovala pětileté věkové skupiny mužů od kategorie 15–19 let do kategorie 35–39 let.

Třetí nejčetnější skupinu tvořili podle rodinného stavu muži rozvedení. Jejich podíl se mezi sčítáními v letech 2011 a 2021 zvýšil z 10,3 % na 12,7 %. Relativně nejvíce rozvedených mužů bylo v generaci padesátníků (25,9 %), šedesátníků (19,5 %) a čtyřicátníků (16,9 %). Ve věku 40 až 69 let bylo v Olomouckém kraji 26,8 tis. rozvedených mužů, tj. 83,4 % ze všech rozvedených mužů.

Ženatí, svobodní a rozvedení zaujímali 96,9 % mužů se zjištěným rodinným stavem. Podíl ovdovělých mužů činil 3,1 % a v porovnání s předchozím Sčítáním 2011 (3,0 %) se prakticky nezměnil. Relativně nejvíce vdovců charakterizovalo nejvyšší věkové skupiny. V generaci mužů ve věku 85 a více let bylo 40,1 % ovdovělých. Absolutně nejvíce vdovců bylo ve věku 65 až 89 let (6,0 tis., tj. 76,8 % ze všech ovdovělých mužů). Celkem 137 mužů s obvyklým bydlištěm v Olomouckém kraji žilo v registrovaném partnerství.

Tab. 3.2.1 Obyvatelstvo podle pohlaví, rodinného stavu a věku

(podíly vypočteny ze zjištěných hodnot)

	Muži	z toho podle rodinného stavu (%)				Ženy	z toho podle rodinného stavu (%)			
		svobodní	ženatí	rozvedení	ovdovělí		svobodné	vdané	rozvedené	ovdovělé
Celkem ve věku 15 let a více	253 777	36,6	47,5	12,7	3,1	267 847	25,8	45,0	15,1	14,1
v tom ve věku:										
15–19 let	14 872	100,0	0,0	-	-	14 326	99,9	0,1	-	-
20–24 let	14 360	98,3	1,6	0,1	-	13 675	94,5	5,2	0,2	0,0
25–29 let	17 280	85,7	13,5	0,7	-	16 218	73,2	25,0	1,6	0,1
30–34 let	19 766	67,3	30,2	2,4	0,0	18 216	51,3	43,9	4,6	0,1
35–39 let	20 434	51,5	41,9	6,4	0,1	19 070	36,1	53,2	10,1	0,5
40–49 let	52 196	30,8	51,8	16,9	0,3	48 780	17,8	57,9	22,8	1,4
50–59 let	40 796	13,2	59,6	25,9	1,2	40 210	5,6	61,5	27,8	5,1
60–69 let	38 224	7,3	69,0	19,5	4,2	41 908	3,4	60,0	20,4	16,2
70 let a více	35 849	3,0	72,0	9,6	15,3	55 444	2,6	34,7	11,6	51,0

Z celkového počtu 267 847 žen ve věku 15 a více let v Olomouckém kraji bylo 120,0 tis. vdaných, 68,9 tis. svobodných, 40,3 tis. rozvedených a 37,7 tis. ovdovělých. Zastoupení vdaných v dospělé ženské populaci (ze zjištěných hodnot) se mezi roky 2011 a 2021 snížilo ze 48,5 % na 45,0 %. Podle pětiletých věkových skupin se jejich podíl postupně zvyšoval od kategorie 15–19letých, ve které bylo 14 vdaných žen s podílem 0,1 %, po generaci 55–59 letých, ve které zastoupení vdaných žen dosáhlo 62,6 %. Nadpoloviční převaha vdaných charakterizovala pětileté věkové skupiny žen od kategorie 35–39 let do kategorie 65–69 let.

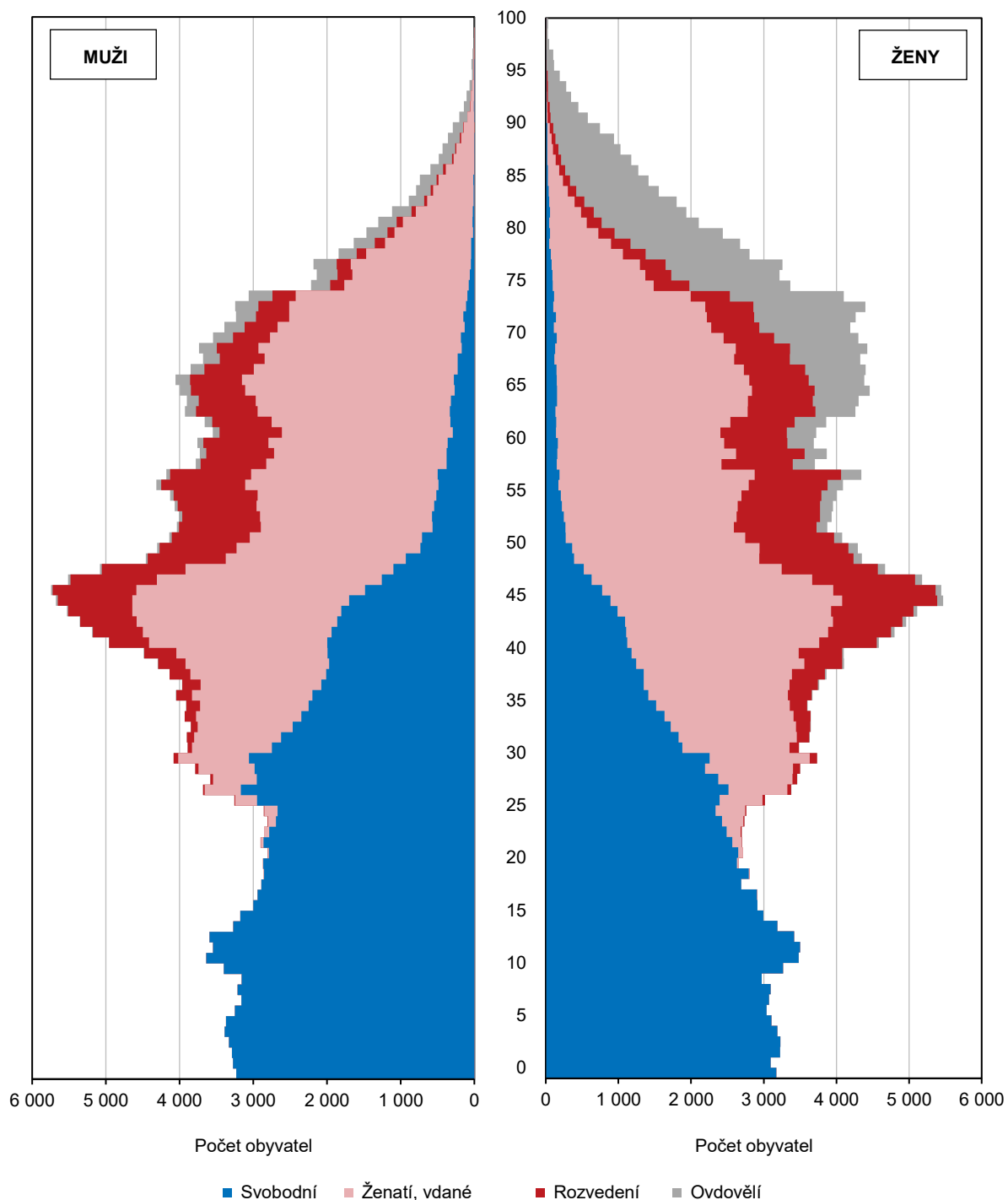
Podíl svobodných žen v dospělé populaci Olomouckého kraje se mezi censy v letech 2011 a 2021 naopak zvýšil, a to z 24,7 % na 25,8 %. Ve věkové struktuře se jejich zastoupení snižovalo od skupiny 15–19 letých, ve které byly téměř všichni ženy svobodné (99,9 %), až po generaci 75–79 letých, ve které činil podíl svobodných žen 2,5 %. Nadpoloviční převaha svobodných charakterizovala pětileté věkové skupiny žen od kategorie 15–19 let do kategorie 30–34 let.

Zastoupení rozvedených žen se mezi roky 2011 a 2021 zvýšilo z 12,6 % na 15,1 %. V úzké analogii s muži jich bylo relativně nejvíce v generaci žen padesátiletých (27,8 %), čtyřicetiletých (22,8 %) a šedesátiletých (20,4 %). Ve věku 40 až 69 let bylo v Olomouckém kraji 30,8 tis. rozvedených žen, tj. 76,5 % ze všech rozvedených žen.

Zatímco ženatí, svobodní a rozvedení tvořili 96,9 % mužů, vdané, svobodné a rozvedené zaujímaly pouze 85,8 % žen. Genderový rozdíl spočívá ve výrazných odlišnostech v počtu a podílu ovdovělých mužů a žen. Podíl ovdovělých žen dosáhl 14,1 %. Ačkoliv se ve srovnání s předchozím Sčítáním 2011 (14,2 %) prakticky nezměnil, byl o 11,1 p. b. vyšší než v případě ovdovělých mužů. V generaci žen ve věku 70 a více let bylo ovdovělých 50,1 % žen. Absolutně nejvíce vdov bylo ve věku 65 až 89 let (30,0 tis., tj. 79,4 % z celku). V registrovaném partnerství žilo 96 žen s obvyklým bydlištěm v Olomouckém kraji.



Graf 3.2.1 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a rodinného stavu v Olomouckém kraji



V územním detailu žilo relativně nejvíce svobodných mužů a žen ve správních obvodech ORP Olomouc (32,9 %), Šternberk (32,0 %) a Jeseník (32,0 %). Jejich nejnižší podíl byl na Konicku (28,7 %), Zábřežsku (29,4 %) a Přerovsku (29,6 %). V manželství bydlelo relativně nejvíce obyvatel ve správních obvodech ORP Konice (50,5 %), Zábřeh (49,0 %) a Lipník nad Bečvou (48,9 %). Nejnižší zastoupení ženatých mužů a vdaných žen charakterizovalo Jesenícko (42,8 %), Šternbersko (44,5 %) a Olomoucko (45,1 %). V případě rozvedených mužů a žen náležely mezní hodnoty správním obvodům ORP Jeseník (15,6 %) a Konice (10,3 %). Nejvyšší podíl ovdovělých mužů a žen žil na Konicku (10,4 %), naopak jejich nejnižší podíl bydlel na Olomoucku (7,6 %).

3.3 Plodnost žen

Početní a věková struktura žen, dlouhodobě nižší porodnost a setrvalý odklad mateřství do pozdějšího věku byli určující pro základní charakteristiku plodnosti žen v Olomouckém kraji. Navzdory oživené úhrnné plodnosti, která růstem v uplynulém desetiletí zabránila ještě výraznějšímu úbytku v počtu živě narozených dětí, byla potvrzena řada vývojových trendů zjištěná při předchozím censu v roce 2011.

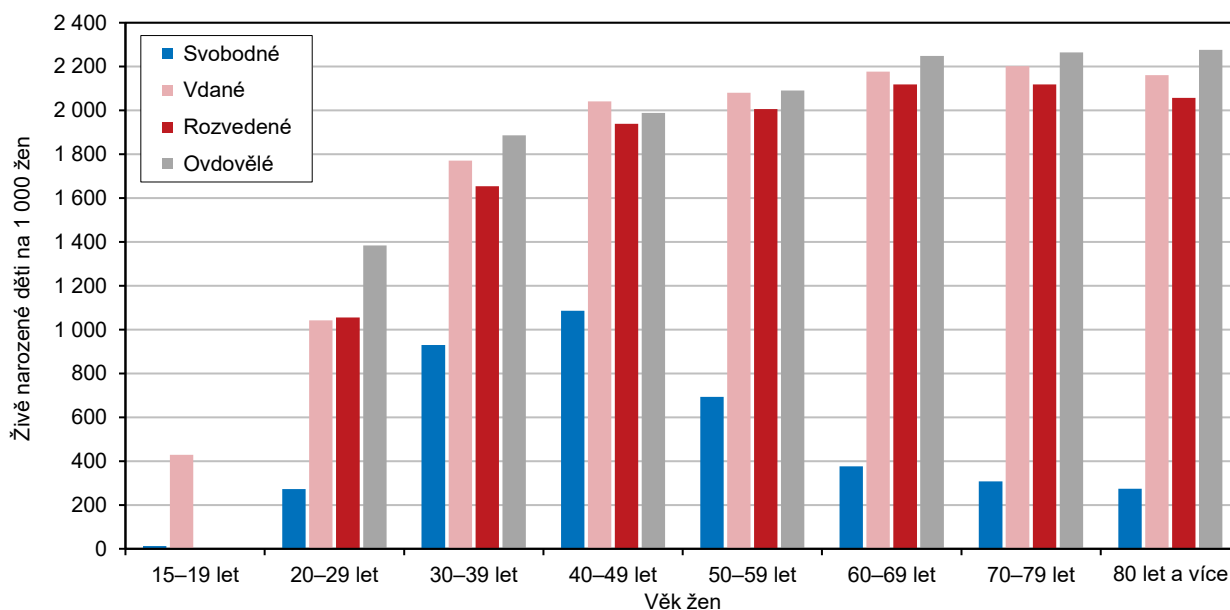
Tab. 3.3.1 Ženy podle počtu živě narozených dětí a věku

(podíly vypočteny ze zjištěných hodnot)

	Celkem	v tom s počtem živě narozených dětí (%)						Počet živě narozených dětí na 1 000 žen
		0	1	2	3	4	5 a více	
Ženy ve věku 15 let a více	267 847	21,1	16,6	44,4	14,0	2,8	1,1	1 648
v tom ve věku:								
15–19 let	14 326	98,8	1,1	0,1	0,0	-	-	14
20–24 let	13 675	87,8	8,9	2,6	0,6	0,2	0,0	167
25–29 let	16 218	59,3	25,8	12,1	2,0	0,5	0,3	598
30–34 let	18 216	31,4	30,4	31,4	5,1	1,1	0,6	1 164
35–39 let	19 070	16,3	23,6	47,0	10,3	1,9	0,9	1 613
40–44 let	23 618	10,5	20,6	52,4	12,8	2,6	1,1	1 803
45–49 let	25 162	8,0	19,3	54,8	13,9	2,8	1,2	1 884
50–59 let	40 210	5,7	17,1	57,1	15,8	3,1	1,3	1 982
60–69 let	41 908	4,7	11,7	57,7	20,9	3,9	1,1	2 116
70 let a více	55 444	4,5	13,0	52,5	23,4	4,9	1,8	2 176

Podle výsledků Sčítání 2021 žilo v Olomouckém kraji 267,8 tis. žen starších 15 let, kterým se v jejich dosavadním průběhu života narodilo 433,9 tis. dětí. Na 1 000 žen tak v průměru připadalo 1 648 živě narozených dětí, což bylo o 11 dětí méně než při sčítání v roce 2011. Relativní počet narozených dětí se zvyšoval s rostoucím věkem žen. Velmi nízký zůstal v případě žen ve věku 20 až 24 let, ačkoliv v porovnání s předchozím sčítáním se mírně zvýšil. Zatímco před 40 lety se jednalo o nejplodnější roky, kdy většina žen byla vdaná s dítětem, v roce 2021 připadalo na 1 000 žen ve věku 20 až 24 let pouze 167 narozených dětí. Mírně vyšší než o desetiletí dříve byl počet narozených dětí ženám ve věku 25 až 29 let, v ostatních věkových skupinách však již byly zjištěné počty nižší. Více než jedno dítě na jednu ženu připadalo na ženy od věkové kategorie 30 až 34 let, více než dvě děti na jednu ženu charakterizovalo ženy od věkové kategorie 55 až 59 let.

Graf 3.3.1 Počet dětí na 1 000 žen podle rodinného stavu a věku žen v Olomouckém kraji



Žádné dítě se dosud nenarodilo více než pětině žen. Jednalo se především o mladou generaci, u nichž je předpoklad, že do mateřství teprve vstoupí. Nejčastěji se ženám v Olomouckém kraji narodily dvě děti (44,4 % žen). S odstupem následovaly ženy s jedním dítětem (16,6 % žen) a třemi dětmi (14,0 % žen). Mezigeneračně se dlouhodobě projevuje úbytek žen s vyšším počtem narozených dětí. Zatímco v generaci 70letých a starších činil podíl žen se třemi a více dětmi 30,0 %, v případě žen ve věku 60 až 69 let již tvořil 25,9 % a v případě žen ve věku 50 až 59 let pouze 20,1 %. Sestupný trend je patrný i v případě mladších žen, u kterých však reprodukce nemusí být definitivně ukončena. Ve věku 45 až 49 let mělo 3 a více dětí 17,9 % žen a naopak 8,0 % žen bylo v tomto věku bezdětných.

Tab. 3.3.2 Ženy podle počtu živě narozených dětí a nejvyššího dosaženého vzdělání

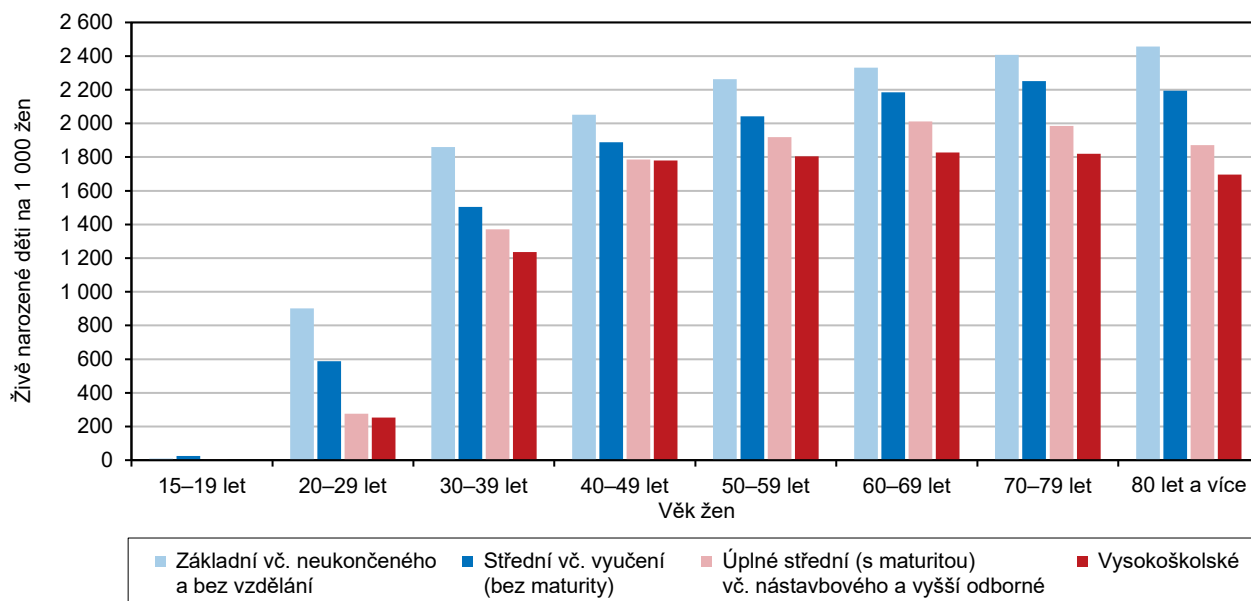
(podíly vypočteny ze zjištěných hodnot)

	Ženy ve věku 15 let a více	v tom s počtem živě narozených dětí (%)						Počet živě narozených dětí na 1 000 žen
		0	1	2	3	4	5 a více	
Celkem¹⁾	267 847	21,1	16,6	44,4	14,0	2,8	1,1	1 648
z toho vzdělání:								
bez vzdělání	1 751	41,8	9,6	19,1	15,8	7,5	6,2	1 639
základní vč. neukončeného	41 181	35,9	8,5	29,4	18,3	5,4	2,5	1 580
střední vč. vyučení (bez maturity)	75 399	10,0	15,7	51,0	18,7	3,6	1,0	1 935
úplné střední (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního	89 613	20,5	18,3	48,2	11,1	1,5	0,4	1 562
vyšší odborné, konzervatoř	4 764	27,3	23,5	41,2	6,5	1,1	0,4	1 322
vysokoškolské	43 815	26,4	21,3	42,4	8,3	1,2	0,3	1 377
nezjištěno	11 324	x	x	x	x	x	x	1 963

¹⁾ podíly vypočteny z hodnot včetně žen s nezjištěným vzděláním

Ke dni Sčítání 2021 žilo v Olomouckém kraji 68,4 tis. svobodných žen starších 15 let, které měly 33,7 tis. dětí. Na 1 000 svobodných žen tak připadalo 492 dětí, přičemž relativně nejvíce dětí měly svobodné ženy ve věku 35 až 44 let. Celkem 118,3 tis. vdaných žen starších 15 let mělo 238,9 tis. dětí, což odpovídalo průměru 2 020 dětí na 1 000 vdaných žen. Na vdanou ženu v Olomouckém kraji tak v průměru připadaly 2 narozené děti. V kraji současně bydlelo 39,5 tis. rozvedených žen s počtem 78,7 tis. narozených dětí (tj. 1 994 dětí na 1 000 žen) a 36,4 tis. ovdovělých žen s počtem 81,8 tis. narozených dětí (tj. 2 250 dětí na 1 000 žen).

Graf 3.3.2 Počet dětí na 1 000 žen podle nejvyššího dosaženého vzdělání a věku žen v Olomouckém kraji



Z vzdělanostní skladby vyplývá, že ženy s nejvyšším vzděláním rodí nejméně dětí. Ke dni Sčítání 2021 žilo v kraji 43,7 tis. žen s vysokoškolským vzděláním, které měly 60,2 tis. dětí. Na 1 000 vysokoškolských žen tak připadalo 1 377 dětí. Relativně nejvíce dětí rodí ženy se středním vzděláním vč. vyučení (bez maturity). Při sčítání jich v kraji bydlelo 75,1 tis. s počtem 145,3 tis. dětí, což odpovídalo průměru 1 935 narozených dětí na 1 000 žen.

3.4 Státní občanství

Se státním občanstvím České republiky bydlelo v Olomouckém kraji 608 348 osob, tj. 98,2 % krajské populace. **S cizím státním občanstvím žilo v kraji pouze 10 499 osob, tj. 1,7 %.** Jednalo se o nejnižší podíl v mezikrajském srovnání, který výrazně zaostal za republikovým průměrem (4,7 %). Polovinu cizích státních příslušníků bydlících v kraji tvořili téměř rovným dílem Slováci (2 666 osob) a Ukrajinci (2 517 osob). Na třetí pozici se s odstupem umístili Vietnamci (1 598 osob). Třetina cizinců s bydlištěm v kraji žila v krajském městě Olomouci (3 432 osob), naopak v 50 obcích kraje nežil žádný cizinec.

Tab. 3.4.1 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a státního občanství¹⁾

	Celkem	v tom (%)		v tom věková skupina (%)		
		muži	ženy	0–14	15–64	65 a více
Obyvatelstvo	619 788	49,0	51,0	15,8	62,7	21,4
z toho podle státního občanství:						
Česká republika	608 348	48,9	51,1	16,0	62,3	21,7
cizí státní občanství	10 499	56,7	43,3	10,1	83,7	6,2
země EU mimo ČR	4 186	55,2	44,8	6,0	83,4	10,6
z toho:						
Bulharsko	160	73,8	26,3	3,1	90,0	6,9
Maďarsko	128	60,9	39,1	13,3	78,1	8,6
Německo	126	73,0	27,0	1,6	57,9	40,5
Polsko	461	36,4	63,6	2,2	62,9	34,9
Rumunsko	242	69,8	30,2	7,9	90,9	1,2
Slovensko	2 666	51,9	48,1	6,8	88,4	4,7
ostatní evropské země	3 646	58,5	41,5	8,0	88,1	3,9
z toho:						
Bělorusko	135	42,2	57,8	7,4	86,7	5,9
Moldavsko	131	60,3	39,7	15,3	82,4	2,3
Rusko	313	45,0	55,0	10,2	84,0	5,8
Srbsko	119	82,4	17,6	2,5	94,1	3,4
Ukrajina	2 517	57,7	42,3	8,3	88,6	3,1
Velká Británie a Severní Irsko	213	69,5	30,5	0,9	87,8	11,3
země mimo Evropu	2 667	56,6	43,4	19,3	78,2	2,5
z toho:						
Čína	105	51,4	48,6	7,6	88,6	3,8
Vietnam	1 598	55,6	44,4	27,0	70,8	2,1
nezjištěno	932	x	x	x	x	x

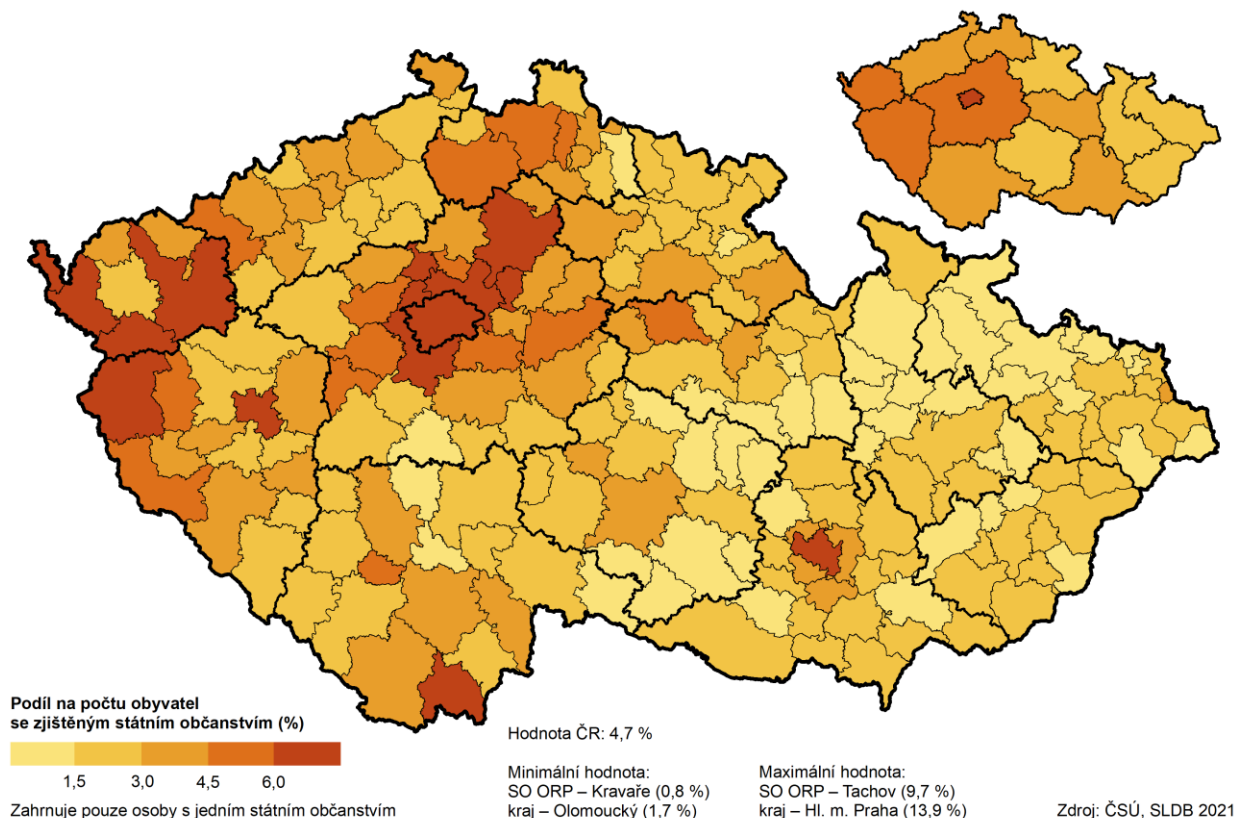
¹⁾ Osoby s dvojitým nebo vícenásobným státním občanstvím se zařazují do jednoho státního občanství podle pořadí Česká republika, jiný členský stát EU, jiná země v Evropě, jiná země mimo Evropu.

Zatímco mezi osobami se státním občanstvím České republiky převažovaly ženy (51,1 %) nad muži (48,9 %), v případě cizích státních příslušníků převládali muži (56,7 %) nad ženami (43,3 %). Převaha mužů charakterizovala všechny tři nejčastěji zastoupené skupiny cizinců, tj. Slováci (51,9 %), Ukrajinci (57,7 %) i Vietnamci (55,6 %). Zřetelné odlišnosti byly zjištěny také ve věkové struktuře. Pro cizince bylo typické výrazně vyšší zastoupení osob v produktivním věku 15 až 64 let (83,7 %) a naopak nižší podíl dětí do 14 let (10,1 %) i seniorů starších 65 let (6,2 %). Dominantní zastoupení osob v produktivním věku charakterizovalo Slováci (88,4 %) i Ukrajinci (88,6 %). Naopak nižší bylo v případě Vietnamců (70,8 %), kteří vynikali vysokým podílem dětí (27,0 %).



V územním detailu žilo nejvíce cizinců v okrese Olomouc (2,1 %) a ve správních obvodech ORP Olomouc (2,5 %) a Přerov (1,7 %). Nejméně jich bydlelo v okrese Šumperk (1,1 %) a ve správních obvodech ORP Konice (0,9 %) a Zábřeh (0,9 %). Relativně nejvíce cizinců v Olomouckém kraji žilo v obcích Bílá Voda (7,6 %), Stříbrnice (6,4 %) a Milotice nad Bečvou (6,0 %). V případě obcí a měst s alespoň 1 tis. obyvatel bylo relativně nejvyšší zastoupení cizinců v Hněvotíně (3,9 %), Němčicích nad Hanou (3,7 %) a Velké Bystřici (3,7 %). Porovnáním měst s 10 tis. a více obyvateli náležela nejvyšší hodnota krajskému městu Olomouci (3,2 %).

Obyvatelstvo s cizím státním občanstvím ve správních obvodech ORP a krajích



3.5 Národnost, mateřský jazyk

K české národnosti se v dobrovolné otázce přihlásilo 358 007 obyvatel Olomouckého kraje. Z tohoto počtu uvedlo 320 710 osob (tj. 89,6 %) pouze českou národnost. Zbývajících 37 297 osob (tj. 10,4 %) se kromě národnosti české přihlásilo ještě k jiné národnosti. Národností rozumíme příslušnost k určitému národu, národnostní nebo etnické menšině, tj. společenství, na jehož utváření mají vliv dějiny, kultura nebo území.

Tab. 3.5.1 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a národnosti

	Celkem	v tom (%)		v tom věková skupina (%)		
		muži	ženy	0–14	15–64	65 a více
Obyvatelstvo	619 788	49,0	51,0	15,8	62,7	21,4
z toho národnost ¹⁾ :						
česká	358 007	47,3	52,7	14,6	61,9	23,4
moravská	84 235	52,2	47,8	12,3	63,5	24,2
slovenská	7 474	46,1	53,9	5,6	61,5	32,8
ukrajinská	1 601	47,7	52,3	9,1	85,2	5,7
romská	1 333	51,5	48,5	27,2	68,6	4,2
slezská	1 161	59,0	41,0	10,2	76,5	13,3

¹⁾ Osoby, které uvedly dvě národnosti, jsou započteny v obou národnostech.

Moravskou národnost uvedlo 84 235 obyvatel s obvyklým pobytem v kraji (z toho 62,7 % ji uvedlo jako svou jedinou národnost). Jednalo se o 3. nejvyšší počet v mezikrajském srovnání. Ke slezské národnosti se přihlásilo 1 161 obyvatel (z toho 38,1 % se k ní přihlásilo jako ke své jediné národnosti). Celkem 7 474 obyvatel uvedlo národnost slovenskou, 1 601 obyvatel národnost ukrajinskou, 1 333 obyvatel národnost romskou a 1 068 obyvatel národnost vietnamskou. Na nepovinnou otázku o národnosti se rozhodlo neodpovědět 194 420 obyvatel, tj. 31,4 % krajské populace.

Zatímco k české národnosti se hlásilo více žen (52,7 %), v případě národnosti moravské (47,8 %), romské (48,5 %) a zejména slezské (41,0 %) již byly ženy v početní menšině. Rozmanitost nabídlo také složení národnostních skupin podle základních věkových skupin. Vyšší podíl dětí do 14 let charakterizoval romskou národnost, zvýšený podíl produktivní populace ve věku 15 až 64 let byl typický pro ukrajinskou národnost a vyšší podíl seniorů starších 65 let charakterizoval národnost slovenskou.

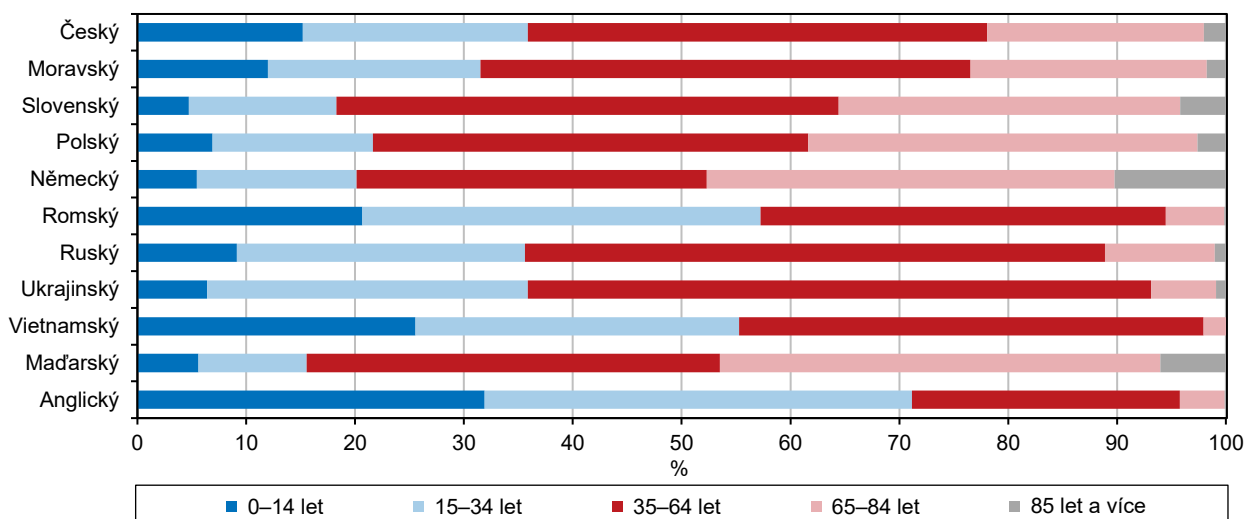
Tab. 3.5.2 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a mateřského jazyka

	Celkem	v tom (%)		v tom věková skupina (%)		
		muži	ženy	0–14	15–64	65 a více
Obyvatelstvo	619 788	49,0	51,0	15,8	62,7	21,4
z toho mateřský jazyk ¹⁾ :						
český	561 022	48,4	51,6	15,2	62,9	21,9
slovenský	10 948	46,0	54,0	4,7	59,7	35,6
moravský	4 522	54,1	45,9	12,0	64,6	23,5
romský	2 086	51,6	48,4	20,7	73,8	5,5
ukrajinský	2 082	46,1	53,9	6,4	86,7	6,9
ruský	1 665	45,8	54,2	9,1	79,8	11,1
vietnamský	1 664	55,9	44,1	25,5	72,4	2,0
německý	1 262	52,2	47,8	5,5	46,8	47,7
polský	1 118	40,2	59,8	6,9	54,7	38,4
anglický	947	60,0	40,0	31,9	63,9	4,2

¹⁾ Osoby, které uvedly dva mateřské jazyky, jsou započteny v obou mateřských jazycích.

Mateřský jazyk představuje jazyk, kterým se sčítanou osobou v dětství hovořila jeho matka nebo osoby, které ji vychovaly. Obdobně jako v případě národnosti bylo u této otázky přípustné uvést více než jednu odpověď. I přes tuto možnost uvedla většina obyvatel jeden mateřský jazyk. **Češtinu si za svůj mateřský jazyk vybralo 561 022 obyvatel Olomouckého kraje.** Z tohoto počtu uvedlo 549 346 osob (tj. 97,9 %) pouze češtinu. Zbývajících 11 676 osob (tj. 2,1 %) vybralo k češtině ještě jiný mateřský jazyk.

Graf 3.5.1 Obyvatelstvo podle vybraného mateřského jazyka a věku v Olomouckém kraji¹⁾



¹⁾ zahrnuje osoby s jedním nebo dvěma mateřskými jazyky

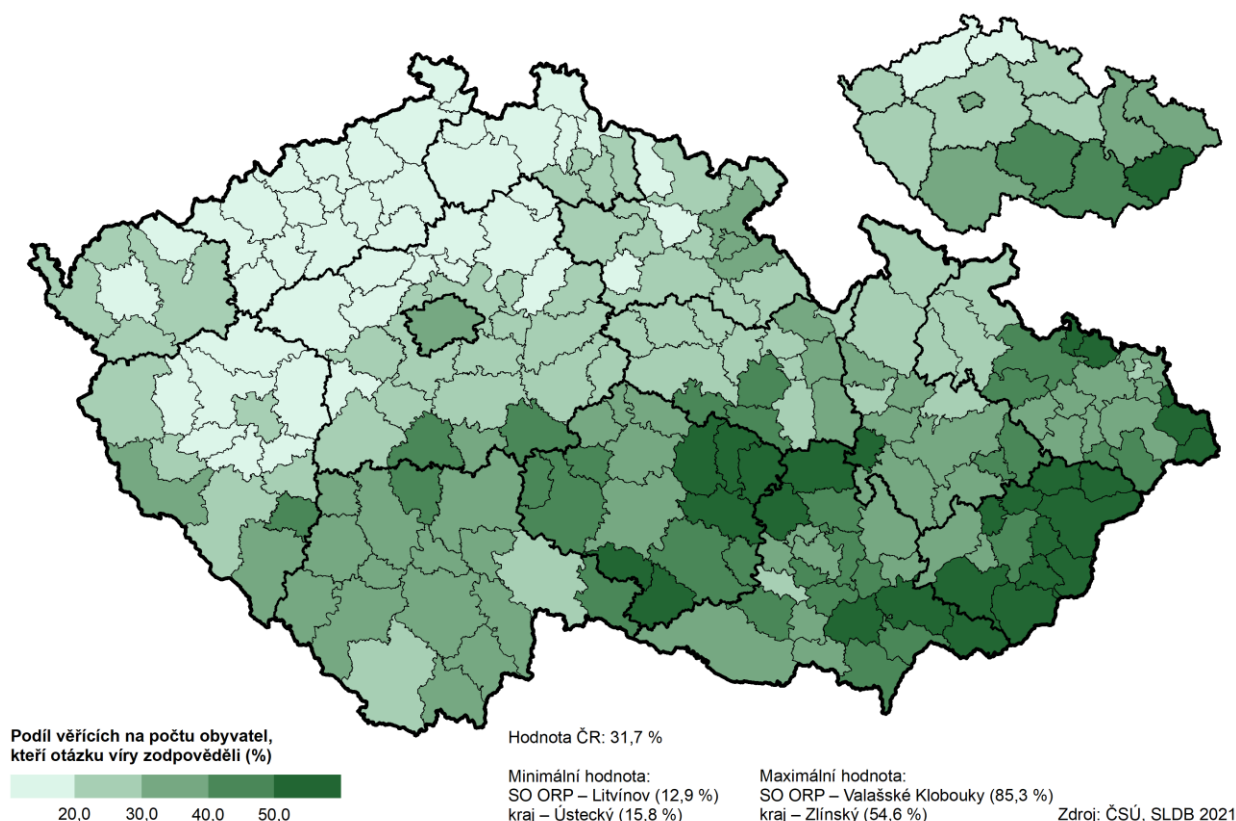
Slovenštinu uvedlo 10 948 obyvatel s obvyklým pobytem v kraji (z toho 60,5 % ji uvedlo jako svůj jediný mateřský jazyk). K moravskému jazyku se přihlásilo 4 522 obyvatel (z toho 59,4 % se k němu přihlásilo jako ke svému jedinému mateřskému jazyku). Pro 2 086 obyvatel byla mateřským jazykem romština, pro 2 082 obyvatel ukrajinština, pro 1 665 obyvatel ruština a pro 1 664 obyvatel vietnamština. Otázku o mateřském jazyce nezodpovědělo 40 752 obyvatel, tj. 6,6 % krajské populace.

Jestliže k češtině se jakožto ke své mateřštině přihlásilo více žen (51,6 %), v případě moravštiny (45,9 %), romštiny (48,4 %), vietnamštiny (44,1 %), němčiny (47,8 %) anebo angličtiny (40,0 %) byly ženy v početní menšině. Z nejčastěji zastoupených mateřských jazyků obyvatel Olomouckého kraje byla převaha žen jako v případě češtiny zjištěna také u slovenštiny (54,0 %), ukrajinštiny (53,9 %), ruštiny (54,2 %) a polštiny (59,8 %). Z pohledu věkové struktury charakterizoval vyšší podíl dětí do 14 let osoby hovořící mateřským jazykem anglickým, vietnamským nebo romským. Zvýšený podíl populace ve věku 15 až 64 let byl typický pro obyvatele s jazykem ukrajinským a ruským a vyšší podíl seniorů starších 65 let charakterizoval mateřský jazyk německý, polský a slovenský.

3.6 Vztah k náboženské víře

Další dobrovolnou otázkou byl zjišťován vztah k náboženské víře. **Z celkem 434 116 obyvatel Olomouckého kraje, kteří deklarovali svůj vztah, bylo 64,8 % osob bez náboženské víry a 35,2 % osob věřících.** Podíl osob bez víry byl pod republikovým průměrem (68,3 %) a 5. nejnižší v mezikrajském srovnání. Mezi 281,5 tis. osob bez náboženské víry převažovali muži (51,2 %) nad ženami (48,8 %). Pro nevěřící osoby byl typický vyšší podíl dětí do 14 let (16,8 %) i osob ve věku 15 až 64 let (66,9 %) a relativně nízké zastoupení seniorů starších 65 let (16,3 %). Mezi 152,7 tis. osob věřících bylo 89,6 tis. osob věřících a hlásících se k církvi, náboženské společnosti nebo směru (tj. 20,6 % ze všech osob, které uvedly svůj vztah k víře) a 63,1 tis. osob věřících a nehlásících se k církvi, náboženské společnosti nebo směru (tj. 14,5 % ze všech osob, které uvedly svůj vztah k víře). Otázku o víře se rozhodlo nevyplnit 185 672 obyvatel, tj. 30,0 % krajské populace.

Věřící obyvatelstvo ve správních obvodech ORP a krajích



Zastoupení osob věřících a hlásících se k církvi bylo vyšší než průměr republiky (18,7 %) a 5. nejvyšší v mezikrajském srovnání. Jejich nejvyšší podíl byl na území Olomouckého kraje v obcích do 500 obyvatel (30,2 %). V územním detailu byl nejvyšší v okrese Přerov (24,5 %) a ve správních obvodech ORP Konice (39,5 %), Hranice (29,6 %) a Lipník nad Bečvou (24,9 %). Z pohledu obcí byla relativně nejvyšší religiozita v obcích Stínava (67,8 %) a Zámrský (66,9 %). V případě obcí s alespoň 1 tis. obyvatel byla nejvyšší v městsech Protivanov (62,6 %) a Hustopeče nad Bečvou (49,3 %). Porovnáním měst s 10 tis. a více obyvateli příslušela nejvyšší hodnota městu Hranice (22,0 %). Relativně nejméně osob věřících a hlásících se k církvi charakterizovalo okres Jeseník (15,3 %) a správní obvody ORP Šternberk (14,8 %), Jeseník (15,3 %) a Mohelnice (15,8 %). Téměř dvě třetiny věřících se přihlásily k Církvi římskokatolické (58,2 tis. osob, tj. 64,9 % osob věřících a hlásících se k církvi).

Tab. 3.6.1 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a náboženské víry

	Celkem	v tom (%)		v tom věková skupina (%)		
		muži	ženy	0–14	15–64	65 a více
Obyvatelstvo	619 788	49,0	51,0	15,8	62,7	21,4
z toho podle náboženské víry:						
bez náboženské víry	281 458	51,2	48,8	16,8	66,9	16,3
věřící - hlásící se k církvi, náboženské společnosti nebo směru	89 593	43,2	56,8	10,3	51,0	38,6
věřící - nehlásící se k církvi, náboženské společnosti nebo směru	63 065	44,2	55,8	8,1	66,8	25,1
neuvedeno	185 672	50,3	49,7	19,7	60,7	19,6

Zatímco mezi lidmi bez náboženské víry převažovali muži (51,2 %), v případě osob věřících a hlásících se k církvi byla zřetelná převaha žen (56,8 %). Obrácené bylo také věkové složení obou skupin obyvatelstva, neboť pro věřící osoby hlásící se k církvi bylo typické nižší zastoupení dětí do 14 let (10,3 %) i osob ve věku 15 až 64 let (51,0 %) a naopak relativně vysoký podíl seniorů starších 65 let (38,6 %). V generaci do 64 let se k církvi přihlásil přibližně každý šestý obyvatel Olomouckého kraje (16,3 %), v generaci 80letých a starších to byl každý druhý (50,7 %).

Tab. 3.6.2 Obyvatelstvo podle náboženské víry, pohlaví a velikostních skupin obcí

	Věřící						Bez náboženské víry		Neuvedeno	
	celkem		muži		ženy		počet	%	počet	%
	počet	%	počet	%	počet	%				
Olomoucký kraj	152 658	24,6	66 523	43,6	86 135	56,4	281 458	45,4	185 672	30,0
v tom obce s počtem obyvatel:										
do 199	2 093	30,1	930	44,4	1 163	55,6	2 645	38,1	2 206	31,8
200–499	13 864	31,5	6 310	45,5	7 554	54,5	16 485	37,5	13 650	31,0
500–999	19 233	28,8	8 792	45,7	10 441	54,3	27 023	40,5	20 496	30,7
1 000–1 999	27 697	25,7	12 292	44,4	15 405	55,6	47 096	43,7	33 045	30,6
2 000–4 999	17 997	22,3	7 769	43,2	10 228	56,8	38 727	47,9	24 138	29,9
5 000–9 999	7 202	22,5	3 087	42,9	4 115	57,1	14 915	46,6	9 884	30,9
10 000–19 999	14 740	22,5	6 170	41,9	8 570	58,1	30 926	47,2	19 796	30,2
20 000–49 999	24 557	22,4	10 202	41,5	14 355	58,5	52 282	47,6	33 028	30,1
50 000 a více	25 275	23,8	10 971	43,4	14 304	56,6	51 359	48,4	29 429	27,7

Základní rysy populace věřících a nehlásících se k církvi byly s populací věřících a hlásících se k církvi v mnoha ohledech společné. Zastoupení osob věřících a nehlásících se k církvi bylo rovněž nad republikovým průměrem (13,0 %) a taktéž 5. nejvyšší mezi kraji. V souladu s předchozí věřící částí populace byla v případě osob věřících a nehlásících se k církvi zjevná převaha žen (55,8 %). Typické bylo také nižší zastoupení dětí do 14 let (8,1 %) a vyšší podíl seniorů starších 65 let (25,1 %).

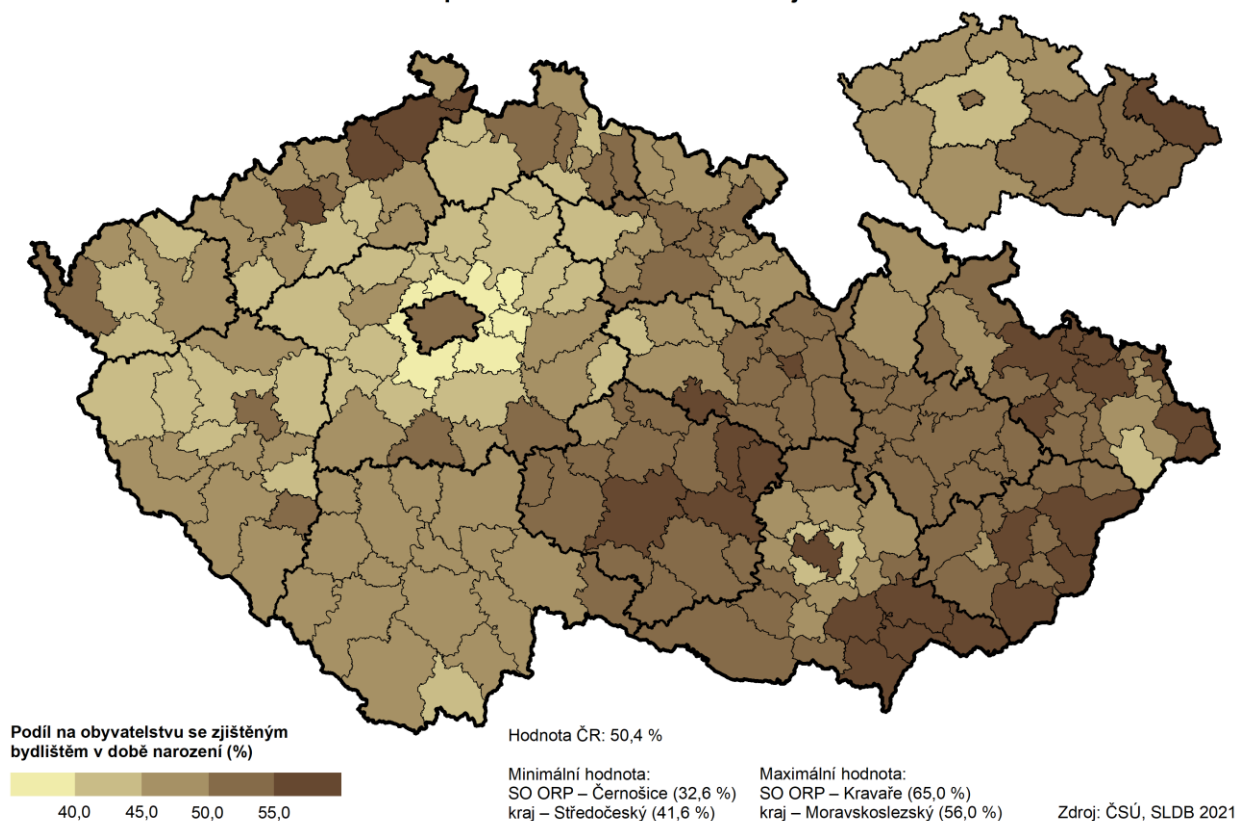


Ačkoliv nejvyšší podíl osob věřících a nehlásících se k církvi byl rovněž v obcích do 500 obyvatel (15,3 %), rozdíl mezi velikostními skupinami obcí již nebyly tak výrazné jako v případě věřících osob hlásících se k církvi. Relativně malé byly také regionální disparity. Zcela nejvyšší zastoupení věřících osob nehlásících se k církvi bylo v okrese Přerov (16,0 %). Z pohledu správních obvodů ORP náležely mezní hodnoty Lipníku nad Bečvou (16,8 %) a Mohelnici (12,3 %).

3.7 Místo bydliště v době narození

V obci, ve které mělo bydliště jak v době sčítání, tak v době svého narození, žilo ke dni Sčítání 2021 celkem 317 785 obyvatel Olomouckého kraje (tzv. rodáků). Jejich podíl v kraji (51,3 %) byl vyšší než hodnota republikového průměru (50,4 %) a 6. nejvyšší v mezikrajském srovnání. Obdobně jako pro zastoupení žen v populaci platilo, že vyšší podíl rodáků byl charakteristický zejména pro větší sídla. V Olomouckém kraji platila nadpoloviční převaha rodáků v kategorii měst nad 5 tis. obyvatel.

Obyvatelstvo s bydlištěm v době narození v obci obvyklého pobytu ve správních obvodech ORP a krajích



V rámci Olomouckého kraje žil nejvyšší podíl rodáků v okrese Přerov (53,8 %) a ve správních obvodech ORP Přerov (54,5 %), Uničov (53,1 %) a Hranice (53,0 %). Z pohledu obcí bylo jejich nejvyšší zastoupení v Partutovicích (66,9 %) a Horním Štěpánově (66,0 %). Mezi obcemi s alespoň 1 tis. obyvatel byl více než 60% podíl rodáků v Protivanově (64,1 %), Troubkách (60,5 %) a Šumvaldě (60,1 %). Srovnáním měst s 10 tis. a více obyvateli příslušela nejvyšší hodnota městu Přerov (58,9 %).

Nejnižší podíl rodáků charakterizoval populaci okresu Jeseník (46,7 %) a správních obvodů ORP Jeseník (46,7 %), Šumperk (49,6 %) a Olomouc (50,2 %). Z menších územních jednotek vynikalo postavení obcí Radkova Lhota (14,9 %), ve které má sídlo domov pro seniory a domov se zvláštním režimem, a Mírov (20,5 %), kde sídlí věznice. V případě obcí s alespoň 1 tis. obyvatel bylo relativně nejnižší zastoupení rodáků v Hlušovicích (31,5 %), Hněvotíně (36,1 %) a Petrově nad Desnou (36,2 %). Mezi městy s 10 tis. a více obyvateli příslušel nejnižší podíl městu Jeseník (47,3 %).

Obyvatelstvo s bydlištěm v době narození v obci obvyklého pobytu v obcích a správních obvodech ORP Olomouckého kraje

Sídlo SO ORP podle počtu obyvatel

- 100 000 a více
- 50 000–99 999
- 20 000–49 999
- 10 000–19 999
- 5 000–9 999
- Méně než 5 000

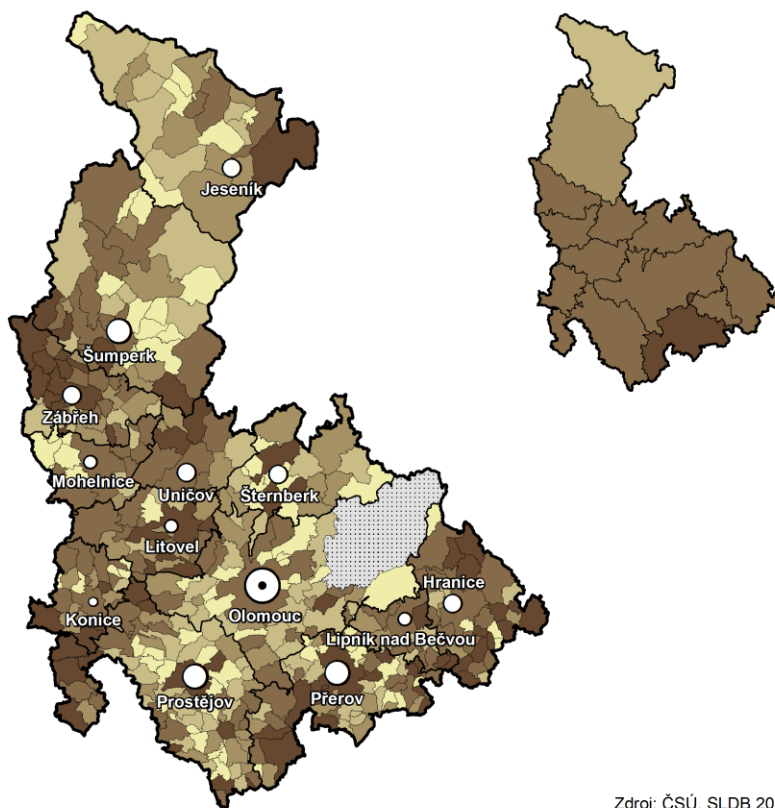
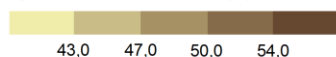
▨ Vojenský újezd Libavá

Hodnota kraje: 51,3 %

Minimální hodnota:
obec – Radkova Lhota, SO ORP Přerov (14,9 %)
SO ORP – Jeseník (46,7 %)

Maximální hodnota:
obec – Partutovice, SO ORP Hranice (66,9 %)
SO ORP – Přerov (54,5 %)

Podíl na obyvatelstvu se zjištěným bydlištěm v době narození (%)



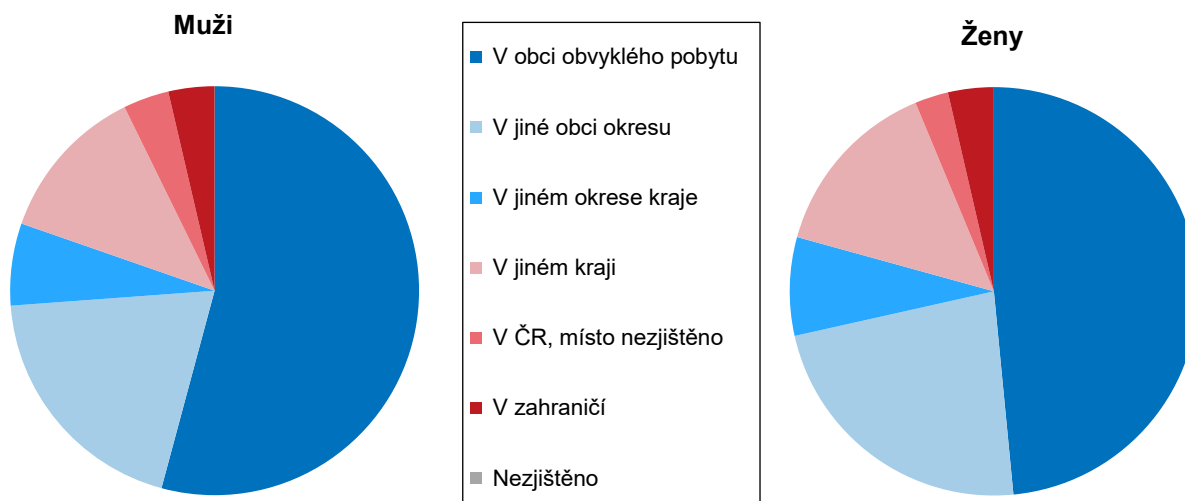
Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

Mezi rodáky v Olomouckém kraji mírně převažovali muži (51,8 %) nad ženami (48,2 %). Čtvrtinu rodáků tvořily děti do 14 let, což odráží fakt, že většina dětí bydlí v místě svého narození. S rostoucím věkem roste mobilita obyvatelstva. Zatímco v generaci 0 až 29 let zaujímal rodáci 71,3 % populace, v generaci 30 až 59 let tvořili 45,1 % populace a v generaci 60 a více let již pouze 38,5 %. Vedle 317 785 rodáků žilo v kraji 132 424 osob (tj. 21,4 %), které se narodily v jiné obci stejného okresu, a 44 350 osob (tj. 7,2 %), které se narodily v jiném okrese Olomouckého kraje. Pro obě tyto skupiny byla typická převaha žen (54,9 %, resp. 55,5 %), což mimo jiné potvrzuje skutečnost, že ženy častěji následují svého partnera/manžela než naopak. Další 83 353 obyvatel Olomouckého kraje (tj. 13,4 %) pocházelo z jiného kraje České republiky a také pro tuto skupinu platila převaha žen (54,7 %). Celkem 22 481 obyvatel (tj. 3,6 %), kteří měli při Sčítání 2021 obvyklý pobyt v Olomouckém kraji, se narodilo v zahraničí. Nadpoloviční část z nich (52,2 %) pocházela ze Slovenska.

Tab. 3.7.1 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a místa bydliště v době narození

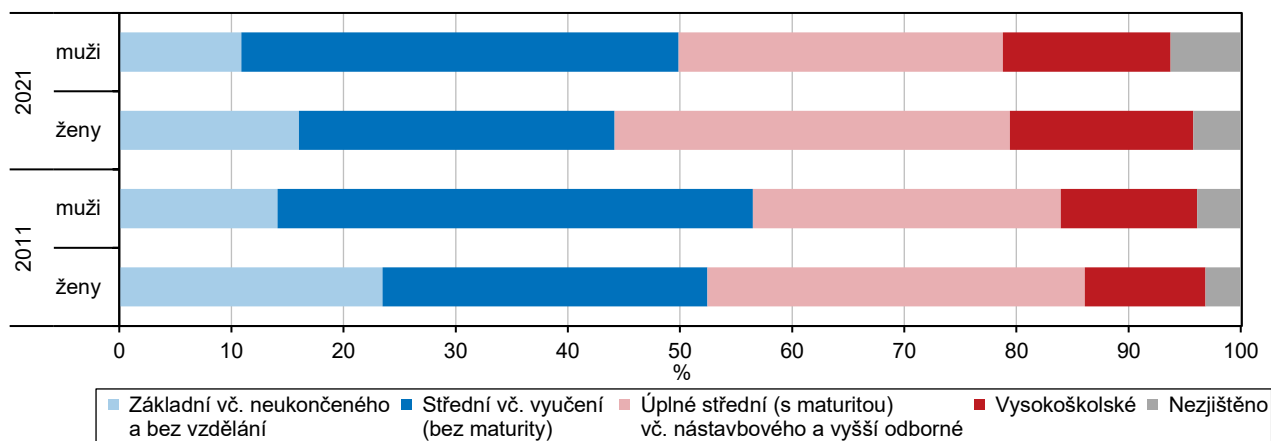
	Celkem	z toho (%)						narození v zahraničí
		narození v České republice	v tom					
			v obci obvyklého pobytu	v jiné obci okresu	v jiném okrese kraje	v jiném kraji	v ČR, místo nezjištěno	
Obyvatelstvo	619 788	96,4	51,3	21,4	7,2	13,4	3,1	3,6
v tom ve věku:								
0–9 let	63 857	99,0	83,0	8,9	2,7	4,3	0,2	1,0
10–19 let	63 505	98,7	74,2	15,0	3,8	5,6	0,1	1,3
20–29 let	61 533	96,4	56,2	20,4	6,6	12,9	0,4	3,6
30–39 let	77 486	95,6	46,0	23,4	8,0	15,1	3,2	4,4
40–49 let	100 976	96,4	46,0	25,0	7,4	13,3	4,8	3,6
50–59 let	81 006	95,6	43,2	24,7	7,7	15,1	4,8	4,4
60–69 let	80 132	95,9	41,5	25,2	8,7	16,2	4,4	4,1
70 let a více	91 293	94,5	35,9	23,1	10,3	20,6	4,6	5,5



Graf 3.7.1 Obyvatelstvo podle místa bydliště v době narození a pohlaví v Olomouckém kraji

3.8 Vzdelanostní struktura

K cenným výstupům sčítání patří struktura obyvatelstva podle nejvyššího dosaženého vzdělání v územním detailu. **K 26. 3. 2021 žilo v Olomouckém kraji 521 624 osob starších 15 let, z toho 174 363 osob se středním vzděláním vč. vyučení (bez maturity).** Jejich podíl na obyvatelstvu starším 15 let se zjištěným vzděláním činil 35,3 % a byl vyšší než republikový průměr (32,9 %). S rostoucí velikostí obcí zastoupení obyvatel s tímto vzděláním spíše klesal. Relativně nejvíce osob se středním vzděláním vč. vyučení (bez maturity), a to 42,7 %, žilo v nejmenší kategorii obcí do 500 obyvatel, kterou v Olomouckém kraji reprezentovalo 182 obcí. Zcela nejméně jich naopak bydlelo v největší kategorii obcí nad 50 tis. obyvatel, kterou zastupovalo město Olomouc (24,2 %). Tato skutečnost se promítla do územních disparit v Olomouckém kraji. Nejvyšší podíl středoškoláků s vyučením (bez maturity) náležel okresu Jeseník (40,6 %) a správním obvodům ORP Konice (44,9 %) a Jeseník (40,6 %). Z pohledu obcí byl jejich nejvyšší podíl v obcích Srbsce (55,6 %), Huzová (55,2 %) a Maletín (54,7 %). Nejnižší podíl obyvatel s tímto vzděláním naopak příslušel okresu Olomouc (31,2 %) a správním obvodům ORP Olomouc (28,3 %), Hranice a Přerov (shodně 36,1 %). Relativně nejnižší podíl byl v obcích Lhotka (17,5 %), Oldřichov (18,4 %), Hlušovice (21,0 %) a Samotičky (21,2 %), po kterých již následovalo krajské město Olomouc (24,2 %).

Graf 3.8.1 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle nejvyššího dosaženého vzdělání a pohlaví v Olomouckém kraji

Tab. 3.8.1 Obyvatelstvo podle pohlaví, věku a nejvyššího dosaženého vzdělání

	Celkem	z toho ženy (%)	Z celku podle věku (%)						
			15–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–69	70 a více
Obyvatelstvo ve věku 15 let a více	521 624	51,3	5,6	11,8	14,9	19,4	15,5	15,4	17,5
v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání:									
bez vzdělání	3 633	48,2	15,5	9,9	14,2	17,8	12,9	16,0	13,6
základní vč. neukončeného	66 923	61,5	36,3	7,6	6,0	6,2	5,9	13,2	24,8
střední vč. vyučení (bez maturity)	174 363	43,2	1,1	7,4	10,5	21,3	18,7	20,0	21,0
úplné střední (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního	160 512	55,8	1,2	16,9	15,8	20,8	16,5	13,4	15,4
vyšší odborné, konzervatoř	7 209	66,1	0,0	19,8	36,6	26,8	5,8	4,4	6,6
vysokoškolské	81 795	53,6	-	13,9	26,7	21,7	15,3	12,3	10,0
bakalářské	16 723	61,8	-	34,7	34,5	20,7	7,2	1,9	1,0
magisterské	61 079	52,1	-	9,0	24,6	21,5	17,7	15,0	12,1
doktorské	3 993	41,3	-	1,5	26,8	28,8	13,5	13,1	16,2
nezjištěno	27 189	x	x	x	x	x	x	x	x

Druhou nejčetnější skupinu obyvatel v kraji tvořilo 167 721 osob s úplným středním vzděláním (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního, a osob se vzděláním vyšším odborným, vč. konzervatoří. Jejich podíl na obyvatelstvu 15+ se zjištěným vzděláním představoval 33,9 %, což se blížilo republikovému průměru (34,5 %). V porovnání s předchozí vzdělanostní kategorií bylo rozložení osob s úplným středním vzděláním (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního, a osob se vzděláním vyšším odborným, vč. konzervatoří, v populaci mnohem rovnoměrnější. Výrazně nižší rozdíly byly zjištěny jak mezi kraji a okresy, tak mezi správními obvody nebo velikostními skupinami obcí v Olomouckém kraji.

Obyvatelstvo se středním vzděláním s maturitou včetně nástavbového, pomaturitního a vyššího odborného studia v obcích a správních obvodech ORP Olomouckého kraje

Sídlo SO ORP podle počtu obyvatel

- 100 000 a více
- 50 000–99 999
- 20 000–49 999
- 10 000–19 999
- 5 000–9 999
- Méně než 5 000

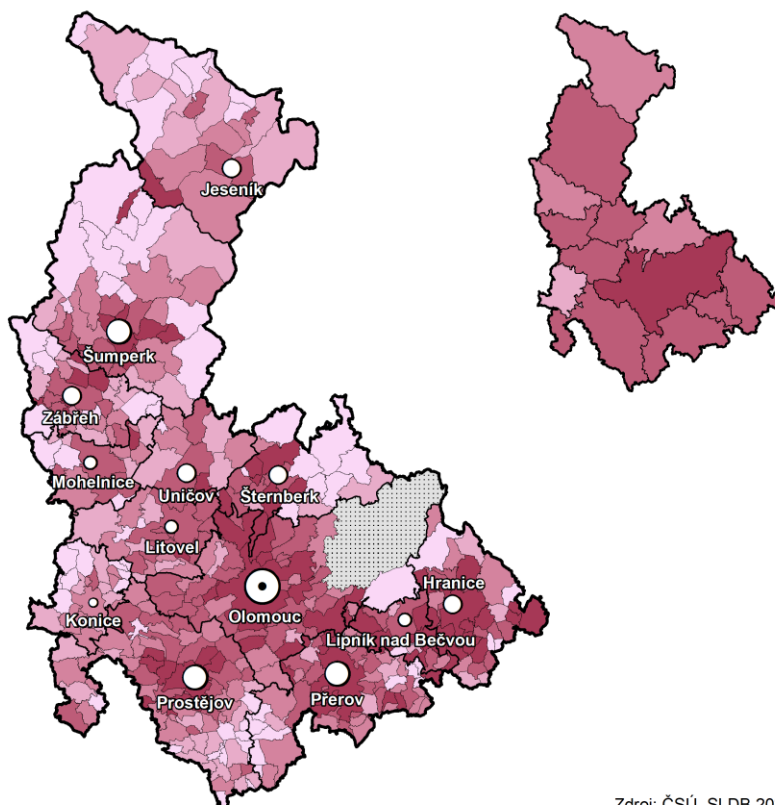
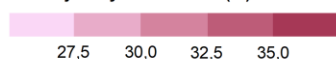
Vojský újezd Libavá

Hodnota kraje: 33,9 %

Minimální hodnota:
obec – Obědkovice, SO ORP Prostějov (17,4 %)
SO ORP – Konice (29,5 %)

Maximální hodnota:
obec – Lhotka, SO ORP Přerov (54,4 %)
SO ORP – Olomouc (35,5 %)

Podíl na počtu obyvatel ve věku 15 a více let se zjištěným vzděláním (%)



Zdroj: ČSÚ, SLDB 2021

Z pohledu okresů podíl osciloval mezi hodnotami 30,1 % v okrese Jeseník a 34,7 % v okresech Olomouc a Přerov. Z hlediska správních obvodů ORP byly nejnižší podíly na Konicku (29,5 %) a Jesenicku (30,1 %) a nejvyšší na Olomoucku (35,5 %) a Hranicku (34,8 %). Zvýšené zastoupení osob s úplným středním vzděláním (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního, a osob se vzděláním vyšším odborným, vč. konzervatoří, vykázala města nad 20 tis. obyvatel (36,7 %). Mezní hodnoty náležely obcím Obědkovice (17,4 %), Hynčina (17,9 %) a Kopřivná (17,9 %) na straně jedné a obcím Lhotka (54,4 %), Oldřichov (51,7 %) a Ostružná (44,8 %) na straně druhé.

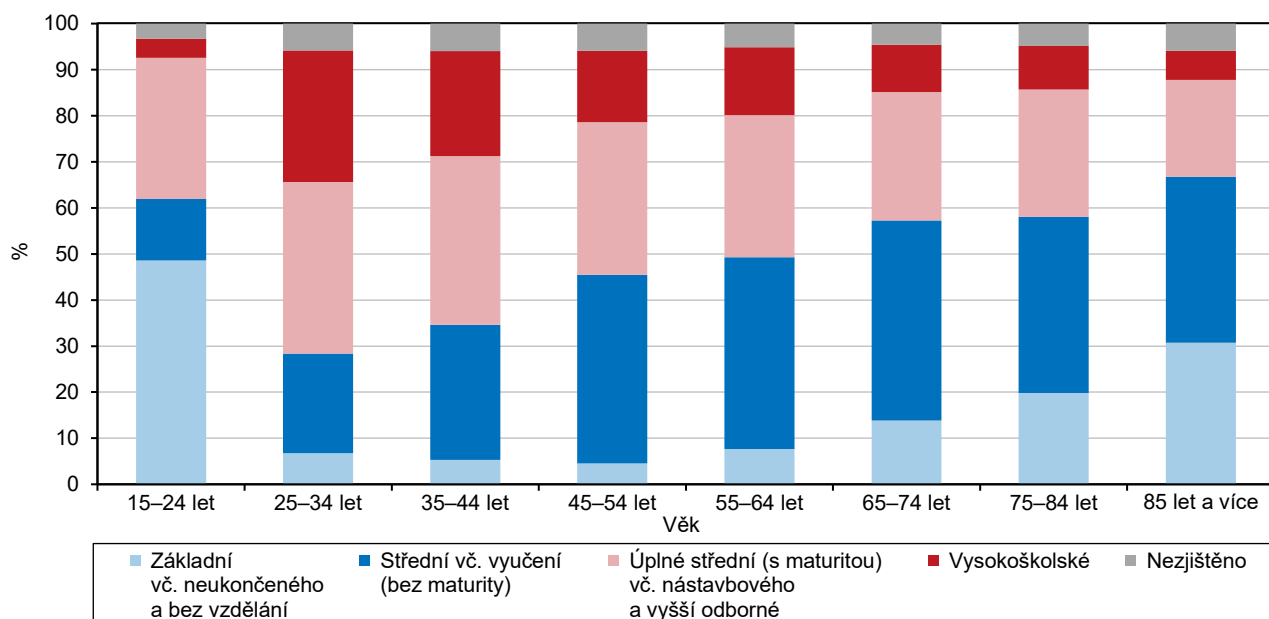
Tab. 3.8.2 Obyvatelstvo podle nejvyššího dosaženého vzdělání a velikostních skupin obcí

(podíly vypočteny ze zjištěných hodnot)

	Obyvatelstvo ve věku 15 let a více	v tom podle nejvyššího dosaženého vzdělání (%)					
		bez vzdělání	základní vč. neukončeného	střední vč. vyučení (bez maturity)	úplné střední (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního	vyšší odborné, konzervatoř	vysokoškolské
Olomoucký kraj	521 624	0,7	13,5	35,3	32,5	1,5	16,5
v tom obce s počtem obyvatel:							
do 199	5 877	0,5	15,1	41,8	29,3	1,1	12,1
200–499	36 895	0,7	15,3	42,9	28,7	1,2	11,2
500–999	55 557	1,1	14,8	40,7	30,0	1,3	12,1
1 000–1 999	89 940	0,8	14,6	39,3	30,8	1,4	13,1
2 000–4 999	67 612	0,7	14,7	38,4	31,3	1,4	13,6
5 000–9 999	26 964	0,8	14,5	37,3	32,6	1,3	13,5
10 000–19 999	55 662	0,9	14,1	34,8	33,4	1,5	15,4
20 000–49 999	93 789	0,6	12,3	32,8	35,3	1,6	17,3
50 000 a více	89 328	0,5	10,6	24,2	34,7	1,8	28,3

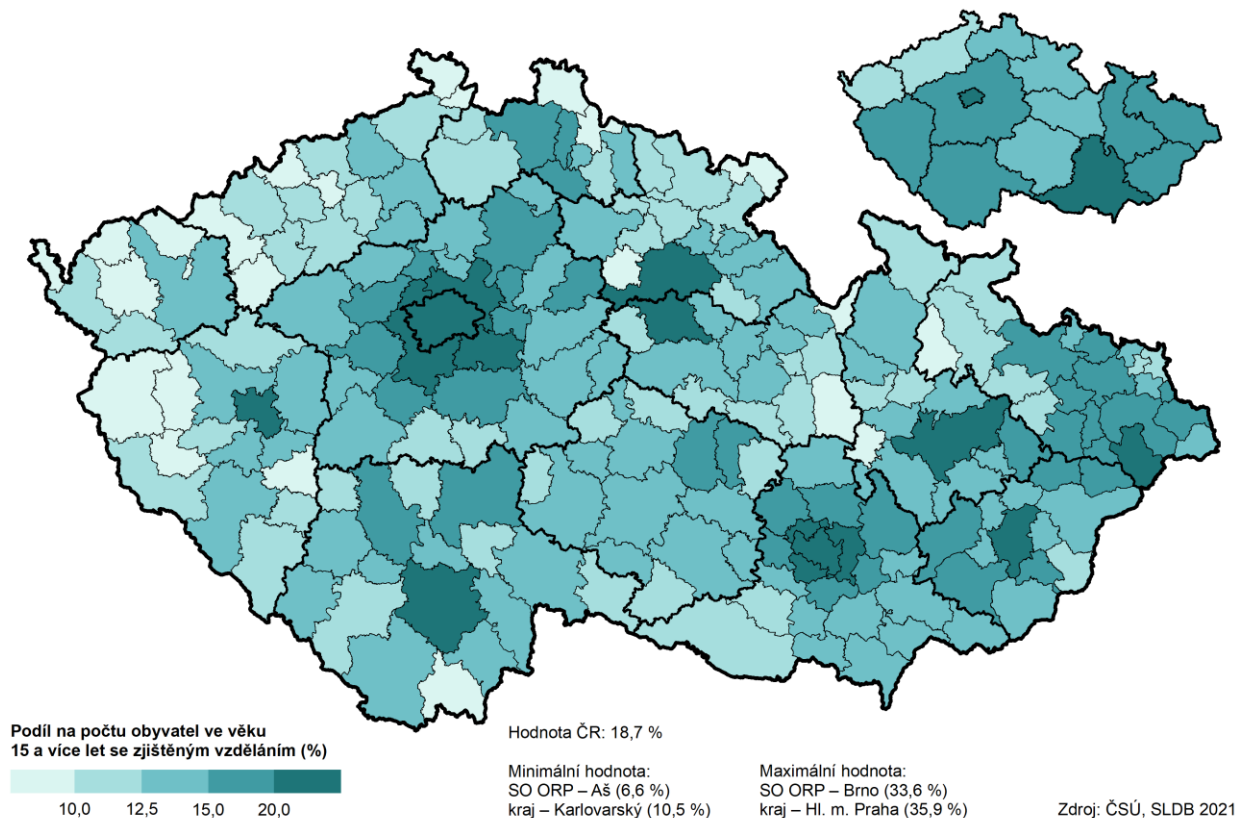
V Olomouckém kraji žilo 81 795 osob s vysokoškolským vzděláním, tj. 16,5 % z krajské populace starší 15 let se zjištěným vzděláním. Ačkoliv podíl vysokoškoláků nedosahoval republikového průměru (18,7 %), byl 4. nejvyšší v mezikrajském srovnání. V rámci kraje bylo nejvyšší zastoupení vysokoškoláků v okrese Olomouc (20,9 %) a ve správních obvodech ORP Olomouc (24,2 %) a Hranice (15,2 %). Na opačném pólu pořadí se umístil okres Jeseník (11,5 %) a správní obvody ORP Konice (9,9 %) a Uničov (10,8 %).

Graf 3.8.2 Obyvatelstvo ve věku 15 let a více podle nejvyššího dosaženého vzdělání a věku v Olomouckém kraji



Mezi obcemi Olomouckého kraje byl nejvyšší podíl vysokoškoláků v Samotiškách (32,4 %), Hlušovicích (29,6 %), Tověři (29,3 %), Teplicích nad Bečvou (28,7 %) a v krajském sídle Olomouci (28,3 %), ve kterém dvě vysoké školy sídlí. Pořadí uzavřely obce Janoušov (3,1 %), Mírov (4,1 %) a Velké Kunětice (4,3 %). V případě obcí s alespoň 1 tis. obyvatel byl nejnižší podíl vysokoškoláků v Jindřichově na Šumpersku (5,2 %), Hanušovicích (6,9 %) a Moravském Berouně (7,1 %). Mezi městy s 10 tis. a více obyvateli náležela nejnižší hodnota Uničovu (12,0 %).

Obyvatelstvo s vysokoškolským vzděláním ve správních obvodech ORP a krajích



Ze vzdělanostního složení populace podle pohlaví byla nejzřetelnější převaha žen v případě absolventů vyšších odborných škol a konzervatoří (66,1 %). Z celkového počtu mužů a žen tohoto vzdělání jich 72,5 % bylo ve věku 25 až 44 let. Výrazná převaha žen byla také v případě osob se základním vzděláním vč. neukončeného (61,5 %). Toto vzdělání většinou charakterizovalo především generaci starší 70 let (24,8 %) a také nejmladší generaci do 19 let (36,3 %), u které je však s ohledem na věk předpoklad dalšího vzdělávání. Více mužů bylo naopak mezi lidmi se středním vzděláním vč. vyučením, bez maturity (56,8 %).

Z mezigeneračního vývoje byl u populace narozené od 60. let minulého století patrný relativní úbytek osob se základním vzděláním (vč. neukončeného). Zatímco ještě mezi šedesátníky zaujímaly osoby tohoto vzdělání 11,6 %, v případě padesátníků, čtyřicátníků a třicátníků činil jejich podíl pouze 5,0 %. Výrazný pokles zájmu se promítl také do mezigeneračního úbytku osob se středním vzděláním vč. vyučením (bez maturity). Jestliže mezi pětiletými věkovými kategoriemi od 45 do 79 let jejich zastoupení kolísalo od 40,6 do 46,7 %, v případě osob ve věku 35 až 39 let byl jejich podíl 27,4 %, u osob ve věku 30 až 34 let 23,1 % a v případě osob ve věku 25 až 29 let již pouze 22,8 %. Zrcadlový trend byl zjištěn v případě vysokoškoláků. Mezi šedesátníky bylo při sčítání 13,2 % vysokoškoláků, mezi padesátníky jich bylo 16,4 %, v případě čtyřicátníků bylo 18,7 % vysokoškoláků a mezi třicátníky jich bylo 30,0 %.

3.9 Způsob bydlení

Ke dni Sčítání 2021 bydlelo 595 703 obyvatel Olomouckého kraje v bytech (96,1 %). V zařízeních, jako jsou např. ubytovny, domovy pro seniory, studentské koleje, věznice aj., žilo 10 131 osob (1,6 %) a mimo byty a zařízení bydlelo 13 642 osob (tj. 2,2 %). Na území kraje bylo sečteno 312 osob bez domova (0,1 %).

Tab. 3.9.1 Obyvatelstvo podle způsobu bydlení

	Celkem	v tom (%)		v tom věková skupina (%)		
		muži	ženy	0–14	15–64	65 a více
Bydlící osoby celkem	619 476	49,0	51,0	15,8	62,7	21,4
v tom:						
v bytech	595 703	48,6	51,4	16,1	62,6	21,3
v zařízeních	10 131	48,0	52,0	6,3	49,0	44,8
mimo byty a zařízení	13 642	68,5	31,5	10,7	78,9	10,4
Osoby bez domova	312	76,0	24,0	1,3	87,2	11,5

Zatímco v krajské populaci bydlící v bytech převažovaly ženy (51,4 %), v případě osob bydlících mimo byty a zařízení, jako jsou např. rekreační objekty, nebytové prostory, nezkolaudované domy, mobilní obydlí, ohlašovny pobytu apod., byly ženy ve výrazné menšině (31,5 %). Ještě nižší zastoupení žen charakterizovalo osoby bez domova (24,0 %). Z pohledu věkové skladby vynikal mezi osobami bydlícími ve všech typech ubytovacích zařízení sloužících k ubytování většího počtu osob vysoký podíl seniorů starších 65 let (44,8 %). Převážná část osob bydlících mimo byty a zařízení a převážná část osob bez domova byla ve věku 15 až 64 let (78,9 %, resp. 87,2 %).